

Kutsmus N. M.

Zhytomyr National Agroecological University

GENDER INEQUALITY ON RURAL AREAS: EVALUATION, PRECONDITIONS AND RESULTS

Summary

Existing methodical approaches are investigated and methodic of evaluation of gender inequality on rural areas is adopted. The main indicators, which characterize positions of different gender in socio-economical processes, and trends of changes of gender inequality index, are analyzed. It is proved, that gender inequality on rural areas is the result of peculiarities of rural economy functioning and predominates over the indicators for urban population.

Key words: gender, gender inequality, rural areas, rural economy, gender inequality index.

УДК 330.322.012

Лінтур І. В.

Стегней М. І.

Петричко М. М.

Мукачівський державний університет

СУЧАСНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена дослідженню порядку формування і реалізації процесу регулювання інвестиційної діяльності в Україні в сучасних умовах інтеграційних процесів трансформаційної економіки. Метою дослідження є виділення системи факторів впливу на державне регулювання залучення інвестицій. Для забезпечення ефективного здійснення інвестиційної діяльності в державі визначено перспективні напрямки та об'єкти інвестування.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційна політика, державне регулювання інвестиційної діяльності.

Постановка проблеми. Інвестиційна політика держави є одним з найважливіших напрямів економічної діяльності, і повинна забезпечувати динаміку процесів розширеного відтворення господарської діяльності. У свою чергу визначення ключових засад та змісту інвестиційної політики держави пов'язане з формуванням узгодженої системи законодавства про інвестиційну діяльність, чітким окресленням завдань для органів державної влади та місцевого самоврядування в цій сфері, створенням дієвих механізмів та господарсько-правових засобів державного регулювання інвестиційних відносин, розробкою та впровадженням спеціальних режимів інвестиційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх років проблемам формування та реалізації процесу регулювання інвестиційної діяльності в Україні присвячено багато праць сучасних вчених-економістів.

Вагомий внесок у дослідження суті інвестиційного процесу, регулювання інвестиційної діяльності в трансформаційних умовах, системи її економічного стимулювання та розвитку інвестиційного ринку України зробили такі вчені: Г. Башнянин, Д. Білик, І. Бланк, А. Вдовічен, Б. Губський, В. Геєць, В. Денисюк, М. Денисенко, С. Довгий, І. Крамаренко, І. Крейдич, О. Кундицький, В. Мікловда, В. Приходько, М. Стегней, М. Турянська та ін.

Раніше невирішені частини загальної проблеми. Поглибленого дослідження потребує питання визначення шляхів активізації залучення інвестиційних ресурсів в економіку України, формування стратегії інвестиційно-інноваційних заходів соці-

ально-економічного розвитку держави, порядку формування і реалізації інвестиційної діяльності в сучасних кризових умовах вітчизняної економіки.

Постановка завдання. Метою статті є простеження порядку формування і реалізації процесу регулювання інвестиційної діяльності в Україні в сучасних умовах інтеграційних процесів трансформаційної економіки задля виділення системи факторів впливу на державне регулювання залучення інвестицій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слід зазначити те, що не існує єдиного погляду на державну інвестиційну політику. Вона визначається як частина державної економічної політики, спрямованої на забезпечення ефективної інвестиційної діяльності економічних агентів, або – як комплекс правових, адміністративних та економічних заходів, спрямованих на поширення й активізацію інвестиційних процесів. Відзначимо і те, що перше визначення носить надто загальну форму; інше – зводить інвестиційну політику держави лише до її заходів [5].

На нашу думку, державну інвестиційну політику доцільно розглядати як діяльність держави щодо визначення мети, основних завдань і пріоритетних напрямів розвитку інвестиційного процесу в країні та як комплекс заходів, які спрямовані на реалізацію поставлених завдань.

Зміст інвестиційної політики багатогранний і охоплює не тільки послідовність етапів її розробки, але й детальну розробку її функціонального і тимчасового аспекту, оскільки, будучи частиною фінансової політики держави, інвестиційна політика також виступає як засіб здійснення економічної й соціальної політики держави.

Що стосується мети інвестиційної політики, то вона не є постійною, а може змінюватися залежно від умов економічного розвитку країни.

Завдання, передбачені державною інвестиційною політикою, повинні спиратися на комплекс заходів, які були б здатні забезпечити їх вирішення. Слід зазначити, що заходи – це способи застосування відповідних інструментів, за допомогою яких держава спрямовує поведінку економічних агентів на вирішення завдань щодо інвестиційного розвитку. Тому ефективність інвестиційно спрямованих заходів залежить від того, якою мірою вони здатні корелювати із завданнями, передбаченими інвестиційною політикою держави.

Отже, державна інвестиційна політика визначає не лише мету, завдання і пріоритети державної діяльності в інвестиційній сфері, а й заходи, які мають забезпечити необхідні передумови для втілення цієї політики в життя. А останній елемент державної інвестиційної політики є лише іншим виразом інвестиційно спрямованого державного регулювання.

Аналіз світової практики інвестиційних процесів дає можливість нам виділити два типи державної інвестиційної політики: пасивну та активну. Пасивна державна інвестиційна політика полягає в тому, що держава застосовує методи переважно правового та економічного характеру, обмежуючи безпосереднє адміністративне втручання в інвестиційні процеси до мінімуму. У разі активної державної інвестиційної політики держава широко застосовує всі види методів і часто сама стає інвестором [1].

Важливо зазначити, що, формуючи та запроваджуючи інвестиційну політику, яка є частиною економічної політики, визначаючи обсяг, структуру та напрями вкладення інвестицій, зростання основного капіталу та їхнє відновлення на основі досягнень науки і техніки, держава реалізує свої функції щодо регулювання інвестиційного процесу у сфері інвестування через правове, організаційне та інформаційне забезпечення і моніторинг. Інформаційне забезпечення і моніторинг відбивають стан капіталу галузей економіки, залучення інвестицій і здійснення інвестиційної діяльності, стан інвестиційного потенціалу, а також діяльність суб'єктів та об'єктів інвестування. Організаційне забезпечення полягає у формуванні державних органів регулювання в інвестиційній сфері. Воно також містить у собі організацію і технологію розробки та реалізації державних програм інвестування й забезпечення страхування інвестицій. Успіх інвестиційної політики визначається певним правовим забезпеченням [3].

Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність», державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної і соціальної політики виходячи з цілей та показників економічного і соціального розвитку України, державних та регіональних програм розвитку економіки, державного і місцевих бюджетів, зокрема передбачених у них обсягів фінансування інвестиційної діяльності [4].

Від ефективності державного регулювання інвестиційної діяльності залежить дієвість інвестиційної політики держави. Адже державне регулювання – це метод реалізації інвестиційної політики держави в умовах ринкових відносин, в основі якого лежить застосування правових, економічних та адміністративних інструментів, спрямованих на вирішення завдань державної інвестиційної політики.

Держава здійснює регулювання інвестиційної діяльності в різних формах, до яких відносяться:

- Створення сприятливих економічних умов для розвитку інвестування.
- Податкова політика (податкові пільги).
- Амортизаційна політика (застосування методів прискореної амортизації).
- Розширення використання коштів населення та інших позабюджетних джерел.
- Розвиток можливостей використання застави при кредитуванні інвесторів.
- Розвиток фінансового лізингу.
- Створення умов суб'єктам інвестиційної діяльності для формування власних грошових фондів розвитку.

На думку Г. М. Тарасюка, державна інвестиційна політика реалізується у двох основних формах – прямому й непрямому регулюванні інвестиційної діяльності [6].

Пряма участь держави в інвестиційній діяльності полягає у:

- розробці, затвердженні і фінансуванні інвестиційних проектів, здійснюваних за рахунок коштів республіканського бюджету, місцевих бюджетів;
 - наданні на конкурсних засадах державних гарантій по проектах, які здійснюються за кошти республіканського та місцевих бюджетів;
 - випуску облігаційних позик для фінансування конкретних інвестиційних проектів.
- Непрямі форми державного регулювання інвестиційної діяльності полягають у:
- регулюванні бюджетної політики;
 - регулюванні грошово-кредитної політики;
 - регулюванні фондового ринку;
 - експертизі інвестиційних проектів;
 - захисті законних прав та інтересів суб'єктів інвестиційної діяльності.

Отже, інструменти прямого регулювання забезпечують безпосередній вплив держави на суб'єкти інвестиційної діяльності. Серед них в першу чергу можна виділити нормативно-правові акти, програми, норми амортизаційних відрахувань, бюджетне фінансування, державні закупівлі тощо. Інструменти непрямого регулювання впливають на суб'єкти інвестиційної діяльності опосередковано, через їх економічні інтереси. До них належать інструменти податкової, грошово-кредитної та зовнішньо-економічної політики держави.

Зазначимо, що для регулювання грошових потоків в інвестиційній сфері доцільно поєднувати методи грошово-кредитної і фінансової політики. Грошово-кредитна політика може бути розроблена на довгострокову перспективу і через те вона є пріоритетною. Фінансова політика визначається фінансовими можливостями держави формувати в достатньому обсязі бюджет розвитку.

На підставі використання принципів державного регулювання інвестиційної діяльності здійснюється реалізація організаційно-економічного механізму державного регулювання залучення інвестицій.

Організаційно-економічний механізм державного регулювання залучення інвестицій визначається як сукупність принципів, форм і методів з відповідними інституційними й організаційними структурами, котрі виконують функції адекватні сучасному стану економіки з активізації інвестиційного потенціалу для забезпечення стійкого економічного зростання. До принципів державного регулювання залучення інвестицій належать: принцип паритетності, територіально-галузевий і

правовий, протиріччя в соціально-економічних процесах, нормативний принцип регулювання, а також адаптивний регулювання економічних систем і принцип структурованості. Реалізація вказаного механізму має на увазі визначення, аналізі розробку напрямків, умов і методів регулювання.

Оскільки державне регулювання залучення інвестицій це процес, що припускає безліч складових, його активізація неможлива без раціонального використання факторів інформаційного, правового, організаційного і економічного забезпечення. Фактори впливу на державне регулювання ми зобразили на рис. 1.

Зважаючи на те, що пріоритети держави, інвестора та об'єкта інвестування не цілком збігаються з причинами, що зумовлено розбіжностями у підходах власників фінансових ресурсів і власників об'єктів інвестування до очікуваного ефекту, завданням України є збиження зазначених пріоритетів використання ресурсів з національною концепцією розвитку.

На нашу думку, регулююча роль держави має бути зорієнтована на закріплення позитивних тенденцій та створення інвестиційного потенціалу для сталого економічного зростання. Вважаємо, що головною передумовою для цього повинно стати забезпечення випереджаючого зростання інвестицій в основний капітал порівняно із зростанням валового внутрішнього продукту.

Велике значення має і організаційно-економічний механізм планування залучення інвестицій. Такий механізм являє собою систему заходів, поетапне виконання яких на практиці забезпечує його успішну реалізацію з урахуванням відповідного ряду умов і факторів. Даний механізм містить у собі визначення цілей, оцінку інвестиційного потенціалу, розробку моделей розвитку інвестиційної діяльності і планування заходів щодо залучення інвестицій, визначення завдання інвестиційної діяльності, а також планування заходів щодо розробки і впровадження методів державного регулювання залучення інвестицій.

Оцінка інвестиційного потенціалу здійснюється на підставі даних, отриманих при вивченні науково-технологічного та інноваційного, кадрового і підприємницького, а також природно-ресурсного і фінансово-кредитного потенціалів. Також оцінка інвестиційного потенціалу містить у собі вивчення й аналіз інвестиційних потенціалів регіонів, галузей та економіки в цілому.

Оскільки українська економіка, як і більшість світових економік, перебуває під впливом негативних проявів фінансово-економічної кризи, то держава почала втрачати надійні як внутрішні, так зовнішні джерела необхідного інвестування, а це спричинило падіння виробництва, а відтак скорочення інвестиційних ресурсів держави та власних джерел інвестування у суб'єктів господарювання.

Але державна інвестиційна політика в будь-яких умовах залишається в руках держави основним інструментом регулювання відтворювального процесу і створення матеріальної бази розвитку економіки. Тому вона повинна врахо-

Рис. 1. Фактори впливу на державне регулювання залучення інвестицій

Розробка автора

увати загальний стан економіки на даному етапі розвитку та на перспективу, включати оцінку можливих джерел формування інвестиційних ресурсів на всіх рівнях господарювання, визначати пріоритети в інвестиційній сфері й передбачати методи їх реалізації.

Вважаємо, що однією з найбільш гострих проблем сучасної України залишається досягнення стабільного економічного зростання. До числа факторів, що роблять безпосередній вплив на динаміку економічного розвитку, безсумнівно, належить інвестиційна сфера, в якій процеси економічного оновлення та зростання визначаються розмірами, структурою інвестицій і швидкістю їх здійснення.

У макроекономічному аспекті, як вже зазначалося вище, інвестиційна діяльність є процесом закладання майбутнього економіки країни, тому чим більші обсяги інвестицій у поточному році, тим більший може бути обсяг валового внутрішнього продукту країни в майбутньому періоді. Динаміка ВВП значною мірою визначається якісною структурою використання національного доходу на споживання та нагромадження та обсягом реальних інвестицій [2].

В умовах дефіциту інвестиційних ресурсів складною проблемою державної інвестиційної політики є визначення пріоритетних напрямів інвестування. В основі її вирішення мають лежати, з одного боку, раціональне співвідношення між короткостроковими та довгостроковими завданнями інвестиційної політики держави, з іншого – орієнтація на першочергове інвестування таких сфер економіки, розвиток яких може слугувати передумовою для забезпечення загального економічного розвитку.

Етап розробки моделей розвитку інвестиційної діяльності і планування заходів щодо залучення інвестицій є важливим при детальному прогнозуванні варіантів і їх альтернатив можливого розвитку подій та здійснюється з використанням низки економічних показників таких, як інвестиції в основний капітал, прями іноземні інвестиції, оборотні кошти по галузях економіки і т. ін.

Оскільки реалізація проектів залучення інвестицій, як нами зазначалось вище, відбувається найефективніше за умови активізації чинника державного регулювання цього процесу, то у зв'язку з цим організаційно-економічний механізм планування залучення інвестицій містить етап планування заходів щодо розробки і впровадження методів державного регулювання, що містить у собі розробку стратегії програм і планів, норм і нормативів, квот, митних і інших тарифів, субсидій і пільг, стандартів і сертифікатів, податків і кредитів, цін і гарантій, а також розробку інституціональних і організаційних структур і законодавчих актів по цінних паперах.

Необхідно також зазначити, що інвестиційна діяльність в Україні відбувається у складних умовах, пов'язаних як із світовою фінансовою кризою, так і з певною низкою внутрішніх чинників.

За останні роки економіка України так і не позбавилася глибоких структурних деформацій і значно відстає від розвинених країн світу за сукупною продуктивністю всіх факторів виробництва та відповідно – рівнем добробуту населення. Більшість підприємств залишилися технологічно відсталими, енергоємними, зі слабкою диверсифікацією продуктів і ринків.

Висновки і пропозиції. Отже, можна зробити наступні висновки: державна інвестиційна політика має вагомий вплив на стан розвитку економіки України і життєвий рівень населення, але в сучасних умовах вона ще неповною мірою відповідає вимогам часу. Тому усвідомлення нагаль-

них і важливих питань розвитку інвестування в країні є визначальним чинником у забезпеченні ефективного здійснення інвестиційної діяльності в державі та визначені перспективних напрямків та об'єктів інвестування, які відповідали б державним інтересам і сприяли б швидкому подоланню економічної кризи і досягненню стабілізації.

Для цього необхідно здійснити:

- підвищення ефективності використання бюджетних інвестиційних ресурсів на основі їх конкурсного розміщення, змішаного державно-приватного фінансування пріоритетних інвестиційних проектів, представлення державних гарантій по приватних інвестиціях і посилення державного контролю за цільовим використанням бюджетних коштів;

- створення умов для вдосконалення корпоративних стосунків, приведення рівня корпоративного управління у вітчизняних компаніях до міжнародних стандартів;

- зниження реальних процентних ставок до рівня, що відповідає ефективності інвестицій в реальний сектор економіки;

- формування організаційно-правових передумов зниження інвестиційних ризиків з метою стимулювання внутрішніх і зовнішніх інвестицій, а також вкладів населення.

Тому розробка адекватного українським реаліям інвестиційного механізму формування та реалізації інвестиційної діяльності дозволила б забезпечити достатній рівень інвестиційної привабливості економіки України в кризовий період.

Список літератури:

1. Бондар М.І. Стан та вдосконалення аналізу ефективності інвестицій / М.І. Бондар // Економіка та держава. – 2008. – № 2. – С. 8-11.
2. Ванькович Д.І. Інвестиційний клімат в Україні та шляхи його поліпшення: економіко-правовий аспект / Д.І. Ванькович // Економіст. – 2011. – № 4. – С. 79-81.
3. Інвестиції в Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ucipr.kiev.ua/focus/zvit-fg1.html>.
4. Про інвестиційну діяльність : Закон України № 1560-ХІІ від 18.09.1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.
5. Попельнюхов Р.В. Інвестиційна привабливість економіки України (інвестиційний клімат) / Р.В. Попельнюхов // Інвестиції: практика і досвід. – 2009. – № 21. – С. 24-28.
6. Тарасюк Г. М. Управління проектами : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / Г.М. Тарасюк. – К. : Каравела, 2004. – 344 с.

Линтур И. В.
Стегней М. И.
Петричко М. М.

Мукачевский государственный университет

СОВРЕМЕННЫЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ И РЕАЛИЗАЦИИ ПРОЦЕССА РЕГУЛИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

Резюме

Статья посвящена исследованию порядка формирования и реализации процесса регулирования инвестиционной деятельности в Украине в современных условиях интеграционных процессов трансформационной экономики. Целью исследования является выделение системы факторов влияния на государственное регулирование привлечения инвестиций. Для обеспечения эффективного осуществления инвестиционной деятельности в государстве определены перспективные направления и объекты инвестирования.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционная политика, государственное регулирование инвестиционной деятельности.

Lintur I. V.
Stegney M. I.
Petrichko M. M.
Mukachevo State University

CURRENT CONDITIONS OF FORMATION AND IMPLEMENTATION OF REGULATION INVESTMENT IN UKRAINE

Summary

The article investigates the order of formation and implementation process of regulation of investment activity in Ukraine in modern conditions the integration process of transformation of the economy. The aim of the study is the identification system factors influence the state regulation of investment attraction. To ensure effective implementation of investment activities in the country and identified promising areas of investment objects.

Key words: investments, investment activity, investment politics, government control of investment activity.

УДК 656.078

Майборода Ю. В.
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРІ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Досліджено напрями державного впливу на активізацію підприємницької діяльності на автомобільному транспорті. Розглянуто заходи із зниження державного тиску на підприємницький сектор. Визначено основні організаційні засади підприємницької діяльності на транспорті.

Ключові слова: підприємництво, державне регулювання, ліцензування, транспорт, автомобільний транспорт.

Постановка проблеми. Підприємництво було і залишається важливим стратегічним довгостроковим чинником сталого економічного розвитку і макроекономічної стабільності будь-якої держави. Активні кроки у напрямку лібералізації підприємницької діяльності в Україні стримуються політичною і соціальною нестабільністю у державі, невизначеністю регіональної політики, певною закритістю галузевих і регіональних ринків, які було сформовано раніше. На розвиток підприємництва на транспорті значний вплив здійснює і євроінтеграційний курс України, який призводить до перегляду технічних, екологічних умов здійснення перевезень, а також потребує перегляду принципів здійснення міжнародних перевезень і розвитку транспортної інфраструктури, яка б відповідала вимогам ЄС і сучасним потребам ефективного функціонування економіки країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженні питань підприємництва як складової економічної системи та напрямів його активізації виділяють декілька ключових питань, зокрема дослідження макроекономічних аспектів підприємництва, дослідження ролі і значення малого підприємництва, дослідження питань формування галузевих ринків, дослідження напрямів державного регулювання підприємницької діяльності та розробки інструментів ефективної регуляторної політики.

Державне регулювання підприємництва, організаційні та економічні засоби впливу на активізацію підприємницької діяльності розглянуті у працях провідних українських вчених Я. Бережного, Б. Буркинського, А. Бутенка, З. Варналія, А. Гальчинського, В. Геєця, С. Дриги, В. Кредісова, І. Манцуrowa, С. Мочерного, А. Шегди [2-6, 8, 9, 12, 14]. Так, на думку А. Бутенка державна

підтримка підприємницької діяльності складається з трьох основних аспектів: теоретичного, який включає розробку сучасної концепції державної підтримки підприємництва; правового аспекту, який включає систему документів, які регулюють підприємницьку діяльність; організаційного аспекту, який включає забезпечення конкретними організаційними заходами, що спрямовуються на насичення території підприємницькими ініціативами [12, с. 144-145].

Як зазначають автори Н. Поповенко і О. Ганенко, розглядаючи інструменти державної підтримки малого підприємництва, головним економічним інструментом регулювання підприємництва була і лишається податкова система, але нестабільна економічна ситуація створює ускладнення на шляху її реформування. Серед основних перепон на шляху реформування податкової системи як інструмента регулювання підприємництва автори визначають тінізацію економіки, відсутність стратегічної довіри до податкових служб у суспільстві, непрозорі схеми адміністрування податків і зборів, корупцію [13]. І. Павлюшенко і О. Босик серед основних напрямів вдосконалення державного регулювання підприємництва акцентують увагу на розвитку малого та середнього бізнесу, для чого корисним може бути досвід країн ЄС, гарантування недоторканості майна, вдосконалення податкової системи, вдосконалення законодавчої бази [10, с. 128]. І. Манцуrow, розглядаючи формування державної стратегії розвитку підприємництва, перераховує ряд заходів, які спрямовані на поліпшення умов підприємництва в Україні, серед яких визначено і декілька організаційних: завершення регламентування процесу регуляторної діяльності на рівні законодавства, зміни у дозвільній системі, які передбачають поширення